

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 20. У Сомбору 31. Октобра 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 Фор. на годину.

Мисли и изреке єднога од првих педагога новиєга доба.

ЈВНИ ЖИВОТ.

Найплеменитији люди само су се о томе старали, да поправе станѣ людства у малом и у великом. —

Буденѣ свести за опште благо, то е данас најлепша и највиша задаћа. —

Сваки грађанин до онога последнѣга надничара треба да стои ма у најманьой али склоплѣной целини, да има своју дружину, а ова своє скупштине, де би сваки поштен члан друштва имао свой глас, па да се ту светую о усавршеню свог рада, о своим дужностима и правима, да едан другом делом и саветом буде на помоћи. —

За човека одушевљѣна за опште благо нема данас благослова без удруженя свию оних снага, што исту тежню имаю. —

Никад ништа од онога грађанства небуде, коє нема ни своих друштава, ни своих органа, ни чланстава. —

Валя не само занатлиє да склопе свак своє друштво, него и лекари и правници и учитељи и свештеници, и сви. —

Наше потомство имаће посла, док схвати наше време, како е можно, да читава друштва и зборови, да најизображеніи и најученіи люди за све имаю више свести, него за уређенѣ јвнога живота.

За честита човека нема данас више приватне среће без обштег благостаня.

Рођаси у друштву упућенисмо, да едан другом у животу помажемо. Исто то иште од нас и она виша племенития свест. Ко год е овај глас и позив у себи осетио, примио е идею божанства у себе. —

Живот у држави валя да буде живот активне дружине позитивна саучешћа и међусобнога помаганя. —

Без обштинске свести и заедничке раднѣ свию за обште благо и напредак чине люди само просту гомилу, а не друштво. Друштвени живот онде е само, де се заедничка друштвена обштинска цел унапређуе. Само у правом друштву има и правих друштвених снага, што се само ту развию и ту раде, де е обштинске свести и духа. Зато нетреба да има никаквих тайних ни сепаратичких друштава. Ко год ступи у кое тайно и затворено друштво, што иие сваком честитом грађанину приступно, тай свою снагу извлади од обштинства и одриче е обштинству, а то неби никако смело да буде. Я сам безусловно за све, што е явно, и препоручуем то свима, а мрзим на све, што год се крие од явности. —

Домаћи, породички живот многих врло е штетан по друштво. Човек што е само ограничен на свою породицу увек е и другчие ограничен и едностран, и тим стиснут и себичан. Таки човек иие кадар, да ради шта обште-кориснога. Многи од тих люди не само да нису обштинству на корист, него су још од штете. Сви валя за тим да тежимо, да споимо породички дух са племенитим обштинским. —

Зар иие можно начинити у сваком месту бар по едну дружину од припознато најплеменитиих люди, што би себи узели за цел да унапреде обште благо. Само збор таких люди кадар е унапредити обштину у свакој струци. Све што у том кругу има одношя на благо и свию скупа и сваког поединце, био би предмет светованя и договор за тай збор. —

Изображенѣ е обште благо, обшти напредак снага и ослобођенѣ у најпространием у смислу те речи. —

Найтврђи град, што га данас могу обштине и државе да дигну за свою одбрану противу своих душмана, то е просвета народа. Оне мале сеоске кућице што се зову школе, то су данашнѣ твр-

динѣ. Де те цветаю, ту е и народ снажан и сре-
ћан, богат и напредан, ма био најманѣи, а де
тих ние, или де те пропадаю, ту мора и тай народ
пропасти макар био другчие највећи. —

Дистервег.

ЗАПИСНИК

првог јавног збора учительског у Про-
топресвитерату Сегединском, Диецеци
Бачкој,

кои е 31. Августа 1867. у Србском Бечею, под председниш-
твом окружног управителя, пречастног Господина
Александра Бостића држан.

У ком учествоваше од част. Г. свештеника и местних управителя
школских : Јован Цветковић из Фелдварца, Урош Нинић из Мола, Алекса
Јосић из Срб. Бечея; од Господе Катихета : Александер Поповић из
Срб. Бечея, од Господе местних Старателя школских : Тома Иванић
бележник из Фелдварца, Стефан Попадић подкнез из Срб. Бечея, Ар-
кадија Матић тежак из Петровог Села; од г. Учителя : Трифун Влашић
ђакон из Сенте; Арон Илић и Евђеније Вучић из Мартоноша; Тома Јани-
кијевић из Сегедина; Ђорђе Лудаић, Никола Коньовић и Ђорђе Гойко-
вић из Суботице; Драгутин Дадић и Никола Карић из Аде; Сима
Нинковић и Милош Летић из Фелдварца; Тима Слепчевић и Ђорђе Мар-
ковић из Петровог Села; Алекса Докић и Лазар Јосимовић из Мола;
Тодор пл. Брановачки из Сенте; Лазар Поповић из Шандора; Ђорђе
Петровић, Стеван Жекић и Ђорђе Глибонски из Срб. Бечея; Од гос-
поде гостию и грађана : Ст. В. Поповић свршени правник из Пеште,
Др. Арон Войновић одвѣтник из Срб. Бечея, Тада Елчић економ из
Срб. Бечея, Милутин Татић, жуп. пристав из Куле, Сима Стефановић
економ из Турие, Мита Сомборски земљомер из Срб. Бечея, Ђорђе
Крестић сврш. медицинер и Сава Крестић медицинер из Срб. Бечея.
Димитрије Зорић сврш. Богослов и певац из Срб. Бечея, Ђорђе Петро-
вић сврш. Богослов из Мартоноша, Велько Поповић и Ђорђе Радоса-
влѣвић учит. из Турие, Велько Поповић сврш. приправник из Марто-
ноша, Исидор Стојановић и Самко Стојановић економи из Срб. Бечея,
Стеван Јоцић трговац из Срб. Бечея и Вуја Главашки тежак из Србског
Бечея. —

Сакуплѣни збор помоли се Богу.

По свршеној молитви председник отвара саветованѣ збора,

препоручуюћи, да се сваки говорник само чисто оне ствари придржава, која у делокруг данас скупљног збора спада, а на против, избегава све оно што би чию личност вређало.

За овим се приступи избору деловође, за које избрани буду Стеван Жекић и Ђорђе Глибоньски учитељи Србско-Бечейски.

Тома Јаникиєвић поздравља срдачном беседом сакупљени збор; изјављує велику радост, што од оваког братског договарања леп изглед има на больи и сретнији напредак народних школа.

Збор му се одазвао са „живео.“

1. Збор овај имајући пред очима велике оне користи, које из оваког здруженог договарања по напредак основне народне школе проистећи могу; — пре свега за дужност своју сматра, високой влади, што је наредити благоизволела, да се окружни учитељски зборови држати имаю, усрдну своју захвалност и овде одати и изјавити, тврдо уздајући се: да ће свестно држанѣ тих зборова, повода дати, да висока влада допусти и главне учитељске скупштине држати, у којима ће из целе овоистране православне Србске Єрархиє учитељи и други народне школе искрени поборници учествовати моћи.

2. Збор овај приметивши, да у средини својој невиди врле трудбенике народне школе: Павла Берића, Милоша Ђурчића и Александра Чичовачког учитељ Молске, којих је користну радњу немила смрт, у најлепшем цвету младости прекинула. — —

при спомену имена младих тих сатрудника своих, тронут жалостном судбином њиновом, тужно и узбуђено одазвао се том спомену са „Бог да им душу прости“ и „вечна им памет.“ ! —

3. Читаю се ланьске године предлози зготовљени и поднешени од Ђ. Лудайћа, Ђ. Марковића, М. Д. Деановића и Ђ. Глибоньског, и пита се: да ли ће се при овима остати, или ће се и други саслушати, пак после о свима по себце реч водити?

Збор се изјави, да жели при донешеним и стављеним предлозима остати и о њима договарати се.

4. Лудайћ и Марковић узеше своје предлоге натраг, ер увиђаю, да је оно, што предлагаше од чести постигнуто. Деановић са болести одсутствує; тако узе реч Глибоньски, и пре

свега прочита свой писмени састав о правој важности народних школа — —

збор е овај чланак пазљиво слушао и са одобраванѣм до знања узео.

5. Пређе се на предлоге, и тим поводом поведе се реч о школској молитви пре и после предавања. По дужем договору буде решено —

да се при молитвама неодређују правила, те да се нечитају едне и исте при и на свршетку предавања, но да се на изменце узимају како свршене молитве, тако и тропари, псалми, као и друге научене духовне песме. С тим ће осим Богомољѣ и по повторавањѣ вишеречених од велике користи и добитка бити, а и више времена на остале предмете остати. Приметило се јошт и то, да ће молитве на сазидањѣ душевно деце, онда највећи утисак причинити, кад сваки васпитатељ, не само говором, но и своим добрим примером њима и у цркви и у школи и ван ових, предходи.

6. Заподене се реч о школским читанкама, почем неки приметише да нису у духу народноме сачињѣне и списане па и по нашу децу, као Србчад, пробитачне бити немогу. —

Овим поводом устане Ст. В. Поповић, и моли, да му се у збору допусти говорити, не као учитељу од струке, но као Србину, коме добро народа на срдцу лежи, што му се и дозволи. У говору свом наводи, да су саданѣ наше школске читанке, прво пуно погрешне, што се езика тиче; друго, што су кроз и кроз немачким духом написане и вели, да су с тога више отров него душевна рана по нашу децу. — Наводи далѣ, да су у том погледу читанке у Кнежевини србској много болѣ, и предлаже, да се узме у обзир, напредак читанака у осталих народа а нарочито у Србији, па да се према томе израде читанке, које ће одговарати потребама нашим. У далѣм свом говору вели, да школа неваля само едну страну човека и то разум да развија, но треба и срце да му облагороди, развије, и у пуној складности васпита и изобрази. —

Овај е говор са бурним депаданѣм и одобраванѣм од збора праћен, и решено е да се позову учитељи Марковић и Глибоньски, да први из буквара, а други из читанака поименце недостатке наведу, и у погледу на преустројењѣ таквих, своје писмене предлоге о доидућем збору донесу; да се после висока власт школска умоли, да по тада зглавлѣном и од збора усвоеном распореду, ако за добро нађе, за школе наше,

нове читанке посредством за то способних особа израде и уведу. —

7. Код рачуна како напаметног тако и писменог увидило се да већом страном, у школама овог округа, тежко се успева. После дужег договарања решено е —

да се у првом разреду, као на оном месту где се поред осталих и овој науци, главна и добра основа дати има, од бр. 30. у сва четир вида, умно и писмено, манѣ свршити несме, а више по околности времена и успеха слободно е.

8. Претресајући збор редом школске предмете, дошао е и на приповеданѣ библичних приповедака и жития Светих и донешен е предлог да се све ово што украће приповеда, придржавајући се свагда поглавито ствари —

узимајући у обзир време које ситнице код ових предмета изискују и односе, збор е усвоио овај предлог.

9. Саветовало се о великој потреби и важности недељних школа, и призвало се, да поред све најболѣ волѣ и надстоявања до данас у погледу тога, слабо е шта учињено; решено е,

да се сваке године пре свега деца, из дотичних записника уредно напишу, пак онда чешће висшој власти пријављују, те ће се иста за ту ствар больма заузимати, и родителѣ оне деце, која су за те школе способна, опомињати, а у противном случају и силом натерати.

10. При саветовању о крайној потреби да се недељна повторна школа у свима местима што пре заведе, учињен е овај предлог и питањѣ: би ли могла и она деца, која не само основну школу редовно свршила, но у њу ни ишла нису, а старија су од 12 год. примити се у недељну школу, пак да слушају, док редовни недељошколци прописане предмете повторавају, а после тога да се и они нарочито чрез катихету, светим молитвама и Православной вери обучавају? — и би ли таково поступањѣ са овимѣ, успех оних ученика задржавало?

Збор ма да ни мало не сумња о том, да би таково поступањѣ успеху редовних недељошколаца сметало и тај манѣ више задржавало, при свем том знајући:

да од стотине за школу способне деце 75. има, која су 13 год. старости достигла, а основну школу, или су мало, или нимало походила, пак су због тога у погледу религиозно-моралном тако запуштена, да готово ни најманѣга понятия о истинној православной вери немају, ни едне молитве како треба

читати а јошт манѣ ту разумети у станю нису; далѣ узимајући у обзир,

да би тај велики број деце, кад би сваке неделѣ и празника за три године едно задругим, као већ одрастни и разумни, у ту школу долазио и ту, да их нико ништа неучи, но само да пазљиво слушаю, како редовни неделни ученици молитве разборито читаю, Еванђелие и Апостол тумаче, жития Светих приповедаю, пак би од самог тог слушања, и с њима мешања и друговања без сваке сумњѣ доста примила и научила, што ће им за живот корисно и душу спасоносно бити; а кад би се јошт и чрез Катихету соразмерно том учила, а и вешти неделошколци побуђивали, да и они помогну ту браћу своју, односно себ, закону Божијем научити, без чега честити и врли люди нити е било нити ће бити — то заиста пожелани успех, неби изостао! Осим тога многуважавајући и ову врло претежну околност,

да би иста деца тим начином заједно са неделошколцима после окончаног предавања свагда из школе у цркву на службу Божију ишла — што би без сваке сумњѣ изостало, ако би се после подне обашка науке ради скупљала — и тако би у раной младости привикла се, сваке неделѣ и празника у цркву ићи, те би се тим изкоренио онај грешни обичај и неразумна мисао, као да е за младеж доста, ако само о највећим празницима у цркву дође, —

све то свестрано расудивши, збор тврдо држи, да би морални добитак, који би се тим начином постигао, по сав народ далеко претежни и корисни био, него ли већи успех, који би неделошколци без те сметњѣ у дотичним наукама учинили, — пак е зато према садашњим околностима, за врло нужно нашао, да се вишепоменута деца у неделну школу приме, или правие рећи, и ови и они чрез надлежну власт натераю и примораю, да у ту школу долазе, пак и на њи при преподавању, соразмерни обзир узме.

11. Договарало се о томе како би се заклада за учительске сироте завести могла, и увидило се да е ово едан од замашних предмета, који се за кратко време како валя исцрпити неможе, зато е предлагано, да се одбор одреди и њму та радња вовери.

Тим поводом, устане Ст. В. Поповић, и говори, да би могуће било установити едну учительску задругу, свию учителя Србског народа; та би задруга имала две цели: едну научну

а другу материялну. Научна би цель била та, да се Србски учитељи скупљаю сваке године на учитељске састанке, где би могли већати о напредку србских школа; а материална цель, што би се у тој задрузи могла основати заклада за учитељску сирочад; заклада, која би могла пружати и новчане помоћи оним учитељима, кои су по далѣ, па немогу да допую до места саставка. У случаю, ако би збор овай предлог усвоио, обећава говорник са своје стране, да би готов био проучити такав састав задруга и осталих народа, и да би према томе поднео у идућем збору писмен обширан предлог, кои би саму ствар свестрано разяснио, и могућност задруге свию србских учитеља доказао. — —

прима се са обштим и бурним допаданѣм и одобраванѣм; а поред тога сходно горнѣм предлогу, решено е: да се одреди одбор, кои ће писмен предлог, у погледу на закладу за сироте учитељске идућем збору поднети. У овай одбор избрани су Т. Јаникиѣвић и А. Илић.

12. Донешен е предлог у погледу на школске испите, ер се увидило, да се на недељне и полгодишнѣ испите много времена потроши, због спреманя и приуготовленя за исте; далѣ, по свршеном малом испиту, мисле више родитеља са децицом заједно, да су школску годину навршила, пак како јошт к томе, польске раднѣ наступе, и незавире више у школу —

овај е предлог од збора усвоен, ер е доказано, да се о напредку школском приликом, месечног, а особито главног годишнѣг испита, свако коме е до тога стало, доволно осведочити и уверити може.

13. Увидило се, да би врло добро било, кад би се при свакој школи по местним околностима школска заклада завести могла, и предложен е слѣдећи начин: да свако дете изузимајући сиромаш, месечно по едан новчић доноси. Од овог би се по времену до неке известне своте новаца дошло, кое би као главница закладе била, и којом би местни учитељ под надзором више школске власти руковати имао. Цел закладе поглавито била би та, да се сиромашни ученици са нужним опремама школским по снази закладе намире и школске књижице заведе. —

Ово се све усвоило с тим додатком, да тако исто и новци, за продане пешкире и остале ситнице, кое деца на барјаци, рипида и чираци при погребу добияю, у ту закладу уђу. Свршено е далѣ јошт и то, да се приликом погребса само

најстарија деца за пратњу употребљују, и по детету 5 нов. узима, од којих 2. да се детету за труд да, а остала 3 нов. да се такође школској заклади придодаду.

14. Председник говори, да би високом налогу у подпуној мери слѣдствени били, и да би правој задаћи оваковог збора што больма одговарали, нужно је да се о идућем састанку и практична предавања држе. —

Два учитеља Жекић и Глибоньски пријавише, да су вољни таква предавања на идућем збору ради угледа са децом школском држати.

15. Питанъ је састављено : дал се могу школски часови, кои су законом школским утврђени за почетак и свршетак свакидашњег предавања, зими и лети променути, и сходно времену удесити ?

Збор се изјаснио да то може бити, с тим додатком да се само строго на трајанъ школских часова пазити, ни у чему некрнѣ, но свагда обдрже подпуно. Тако исто и што се данас тиче, кога деца школска недељно ради одмора имају и слободно уживају, може се по околностима места узети ма кои дан са горњим додатком.

16. Зна се, да је школским законом ђимнастика, као редовни предмет у школе наше заведена, зато се предлаже и и цео збор позива, да на исту, већу пажњу поклони и редовно упражњава —

прима се са одобраванъм, да се онако и онолико из истог предмета изтерује, колико је о томе у школском Листу писано.

17. Предлог је стављен, да се умоли високо министарство, да високоблагородном Господину Др. Ђорђу Натошевићу, из обзира великих и обште познатих заслуга Нъгових око поправљања и уређења наших основних школа, управа истих Нъму вовери. —

Овај је предлог дочекан са одушевленъм, и наређено је, да се што пре молба, ради тога, преко честиѣйше консисторије, на своје место одправи. Господин Ст. В. Поповић умољен је и примио се да молбу састави.

18. Почем је саветованъ овог збора за сад свршено, упитало се: Кад да се збор састане? —

Жеља је обшта, да се светле неделъ збор сазове и сакупи.

19. Луданъ предлаже, да збор од стране своје изјави благодарност овдашњим частном грађанству на љубави и искренности са којом их угостише —

предлог овај би са свию страна и са обштим одобраванѣм усвоен и до знања ставлѣн.

Председник узима реч и изјавлюе скупљѣноме збору свою захвалност, што бише за тим, и увидише користи, које од оваковог здруженог саветованя, по школе наше, имати можемо, па с тога поред свию путних тегоба доћи непропустише. Вели далѣ, да успех овог првог састанка, ако баш и није како знатан, али му за то поред озбиљног заузимања и надстояваня нашег, лепа будућност предстои. Напомињѣ напоследку, да ће сва овакова саветованя и договори узалудни бити, ако ми сви за тим небудемо, да се, у колико је можно, и у колико до нас стои, закључци овога њ у дело приведу. Уздајући се у Бога, изјавлюе наду на скорашњи састанак и са збором се прашта, на које би са свию страна одпоздравлѣн.

За овим се целокупни збор помоли Богу и тиме у пола шест часова по подне саветованѣ заврши.

Александеръ Бастичъ,

окружни срб. основ. училишта надзиратель.

Ђорђе Глибоньски,

Стеван Жекић,

деловође.

Школска друштва.

У Виртембергу постои од год. 1837 школско друштво, што су га завели ондашњи свештеници, које је цел, да унапреде народно изображењѣ путем основне школе. Друштво се ово подузело, само својом речю да ради. Спочетка је имао сваки члан да уложи годишњѣ 2 фр. за трошкове, а кад се фонд оснажио, пао је улог на 1 фр. данас је само $\frac{1}{2}$ фр. Одма је завело друштво лист као орган, и ради се лепим успехом. Од 1848 год. склопио се из тога друштва одбор за издаванѣ корисних књижица за прост народ, и овај ради врло похвално.

Далѣ постои ту од г. 1840 друштво учитеља, што га је навео ондашњи управитель семинарије чувени парох Рике, од малих улога и поклона. Ово је друштво одма завело свој учитељски лист, који је и данас едан од најбольих листова онде. Ово друштво установило је фонд за помоћ учитеља; из тог фонда издато је прошле год. 974 ф. на учитељске удовице,

263 ф. на сироте и 142 ф. на болесне учителѣ. Главнице нема више но 4500 ф., а остало су све коє редовни, коє изванредни прилози, поклони ил приходи од Листа и од књига.

Окром тог постои од г. 1857 друштво за потпору римских учителя. То є скупило за ово 10 год. фонд од 12749 ф. из прилога од 1002 учителя, 453 свештеника и 24 приватних. Сваки прилаже 1 ф.

Ланьске године завели су сви учителѣ башка друштво учительско и имаю свой лист, што га є дужан сваки члан да држи. Од г. 1862 постои и друштво бврейских учителя, има их само 38 чланова.

Окром тога завео є прошле год. єдан од учителя са своіом женом полгодишњи течај за учительке женских радња, имао є 15 ученица, дао є 676 сати у ручним радњама, 114 сата за практичну радњу у школи, 56 сата у красно- и правопису, 49 сати у рачуну и саставляю рачунских писмена, 76 сата у рисаню, 64 сати у теоретичной науци о методу и дисциплини, свега 1035 сати. Испити у овой школи испали су на велико задовољство свию надзирателя и власти.

С ве ово саопштавамо ради угледа.

Станѣ фонда Школскога Листа,

коиѣ Сомборска србска црквена община манипулира, на свршетку године 1866.

У почетку месеца Јануара године 1866, главница фонда Школскога Листа износила є: — — — — — 3071 фр. 98½ н.

І. У течаю године 1866 ушли су ови прилози:

14. Марта, Г. Др. Конст. Пейчић из Панчева од чистог прихода свога дѣлца: Спомени Сави Текелии поклана	— — — — —	10	„	—	„
23. Окт. Преч. Г. Стефан Михаловић Архимандрит Ст. ЂурђеВСКИ	— — — — —	100	„	—	„
20. Нов. Исти Господин Архимандрит Михаловић	—	50	„	—	„

Интересс од оба ова прилога има се по жельи Г. дародавца обраћати на плаћанѣ два ексемплара Школ. Листа, кои ће се шилати єдномє сиромашном учителю Будимске, и єдној сиромашной школи Карлштадске епархиве.

— Прилози на фонд Школск. Листа, у течаю године 1866 из Стапара, Митровице и Мокрина, о коима є у бр. 8. 11. 16. и 20. Школскога Листа год. 1866 явлѣно, износе

6 „ 92 „

За пренос : 3238 фр. 90½ н.

Пренешено : 3238 фр. 90½ н.

II. У течаю године 1866 примљени су ови интереси :

1. На обвезницу од 200 фр. а. вр. за целу годину 1866. интерес 6% износи	— — — — —	12	„	—	„
2. На две државне задужнице Г. Павла Георгиевића, свака од 100 фр. ср. за целу 1866 годину 5% интерес с придом 30% но по одбитку 7½% доходарине		12	„	25	„
3. Интерес 6% на суму од 1332 фр. 52 кр. а. вр. за време од 20. Фебр. 1866, до истога дана 1867		79	„	95	„
4. На суму од 125 фр. а. вр. интерес 6% за време од 20. Фебр. до 4. Августа 1866	— — — — —	3	„	36	„
5. На суму од 10 фр. што е 14. Марта 1866 у касу увешена, од истог дана до 20. Фебр. 1867 интерес 6% чини	— — — — —	—	„	56	„
6. На капитал Гд. Арх. Михаловића од 150 фр. интерес 6% од дана приманя до последнѣг Децбр. 1866		1	„	47	„

Сума — 3348 фр. 49½ н.

П р и м е т б а. На растеретницу Барона I. Николића од 100 фр. ср. интерес од 1. Мая 1865, нив подигнут, због тога, што уз исту растеретницу нема више купона.

Од овога капитала налази се у издаваню за штампанѣ различитих књига 996 фр. 37 н. која сума преко целе године интереса нив доносила. Осим тога на штампанѣ књиге: „Чланци о воспитаню“ издата е 4. Августа 1866 у напред сума од 125 фр., која такође од поменутога дана интереса доносила нив.

Овако е било станѣ фонда Школскога Листа на почетку Јануара ове године, кад е рачун свию фондова, што их цркв. србска общтина Сомборска манипулира прегледан.

Станѣ фонда за учительске сироте,

кои се уз фонд Школ. Листа манипулира, на свршетку године 1866.

По гласу рачуна у Школ. Листу од год. 1866 стр. 93 изложено на почетку 1866 године износио е овај фонд — 194 фр. 20½ н.

у течаю год. 1866 као што е објављено у бр. 19 и 23 Школ. Листа од исте године, примљени е прилог из Неузине,	— — — — —	1	„	94	„
и од Гд. Настића из Србобрана	— — — — —	5	„	—	„

Прилог Ђ. Радосављевића учителя у Турин, (види Шк. Лист. 1867 бр. 1 стр. 16) износи

— — — — —	2	„	—	„
Интерес 6% на капитал од 194 фр. 20½ новч. а. вр. од 20. Фебр. 1866, до истога дана 1867, износи	11	„	65	„

Цело станѣ фонда за учит. сироте износи 214 „ 79½ „

Овако е било станѣ фонда за учит. сироте на почетку Јануара 1867, приликом предав рачуна.

Школске вести.

ИЗ СРБСКОГ УЧИТЕЛЬШТА. Предавања у србском учительш-шту започета су 5. Октобра, пошто су пред тим три дана испити за приманѣ и накнадни испити неколицине ланских приправника из по-дних предмета држани. — Наредбом в. кр. угарског Министарства Просвете од 1. Септембра о. г. бр. 8906 за привременог професора тре-ће установљене катедре на овом заводу наименован е Г. Александар Костић изучени техничар и учитель овдашнѣ реалке, кои е добивши на ново звање декрет од Нѣгове Светости Господина Патријарха Срб-ског, горепоменутога дана у школу свечано уведен. По смислу горнѣ наредбе Преч. Г. Димитрие Поповић катихет има ове године у 16 сед-мичних часова предавати своє досадашнѣ предмете (види бр. 17 и 19 овога Листа) изузимајући црквено-славенски ѳзик. Главни приправнички професор Никола Вукићевић у 16 седмичних часова обучава приправ-нике у педагогији, дидактици, историји педагогике, земљопису, отачаст-веници и црквено-славенском ѳзику, а такође и руководи практична покушаваня приправника у основном обучавању. Новонаименовани про-фесор Г. Костић у 8 седмичних часова предає природне науке и еко-номију, рачун с геометриом, мађарски и немачки ѳзик. Господа помоћ-ници Ђорђе Теодоровић и Никола Груић предаю као и досада, први краснопис и рисанѣ, а други хармонично поянѣ и гимнастику. --

У првом приправничком течаю има 24 редовна приправника, од коих двоица течај понавляю а остали су сада у Завод ступили. Од но-вопримлѣних ученика едан е свршио пети гимназиски разред, дванај-сторица свршили су четврти гимназ. разред; седморица изучили су трећи реални разред, и двоица су по наредби в. кр. министарства примлѣни условно. Накнадно се уписао едан гимназиста, и два савр-шена прогимназисте, кои дозволенѣ изчекую да се за редовне ученике приме. По овоме дакле било би у првом течаю, 27 приправника. Међу овима има 10 Бачвана (и то 4 Сомборца); 11 Банаћана; едан Срби-янац из ужичког округа, 3 србина из Баранѣ, 1 из Толне, и само едан едини Сремац.

У другом приправничком течаю има 21 приправник. Од ових су 18 прешли из првога течаја, едан е као практичан учитель имајући дозво-ленѣ да учительски испит положити може, своєвольно дошао да науке слуша, а едан е као савршени Арадски приправник и вишегодишњи учитель примлѣн у други течај. Осим ових слуша предавања у II. те-чаю едан Србин из Приштине, по имену Јосиф Костић, кои е у Бео-граду другу годину Богословие са отличним успехом свршио, а сада се овде припрема за будућег учителя у својој домовини. — Између приправника другога течаја осморица су Бачвани, (и то 4 сомборца) осморица Банаћани (међу њима 5 вршчана); едан спремац; троица из Србие и едан из Старе Србие.

Из овога пописа увидиће сватко, да завод овај из Србие и из Старе Србие више питомаца добия него из Срема Славоние и из Во-ене границе. Желити би било, да народ србски из поменутих крава

такође синове своје у овој завод шалѣ, како би се ту за ваљане учитељѣ о народном трошку изобразити и потом у школама тамошњим роду свом послужити могли.

Још би желити било, да се већ еданпут — по смислу заключења народног расправног сабора од год. 1865 престану у дољним пределима нашим наиме у Срему и у Славонији за учитељѣ постављати богословци и други неприправни људи, кад имамо србску препарандију у Сомбору, у којој се младеж наша за учитељско звање едино како ваља приправити може.

На жалост имамо дописа из Бачке и из Баната, у којима нам се туже, да неке общине силом настоје за учитељѣ узети богословце и ђаконе кои се за учитељско звање приправљали нису. Ми се надамо, да високо кр. Министарство просвете никако допустити неће, да се од постојећих наредба на штету школе одступи, а общинама нашим саветуемо нека бирају себи за учитељѣ најболѣ и највртније приправнике, кои сада без употребљених стое и морају да из нужде писарске дужности одправљају, дочим би много болѣ у станю били роду свом као учитељи послужити.

НОВА СРБСКА ГЛАВНА ШКОЛА. Община вароши Србобрана (Сентомаша) заключила е своју средоточну школу у главну основну школу преобратити, тако да у овој школи ученике првог и другог разреда обучава едан учитељ у едной школској соби. Као што чуемо за учитеља 1. и 2. разреда у овој новој главној школи постављени ће бити досадашњи учитељ девојачке школе г. Павао Дамяновић; у трећем разреду бити ће учитељ г. Нестор п.л. Миковић а у четвртом г. Јован Настић обоица досадашњи учитељи средоточне школе Србобранске. После оваковог поделења досадашња учитељица послова и савршена приправица госпођица Анка Јанковићева примиће на себе и предаванѣ науке у девојачкој школи Србобранској. Предградске школе остају у станю досадашњим, у њима ће се само букварци и часловци учити, а потом ће прелазити мушка деца у III. разред главне школе, а женска у најстарије одделењѣ девојачке школе. Живили родољубиви Сентомашани, и да Бог да скоро отворили у средини својој још и прву србску земљодѣлску школу !!

ПОДИЗАНѢ НОВИХ СРБСКИХ ОСНОВНИХ ШКОЛА. Из поузданог извора дознаемо, да е община Новобечейска установила нову девојачку школу с платом учитељском од 420 фр. — У Сомбору заключило е ових дана варошко представништво, да се још две основне србске школе оснују, една у предградию Селенчи а друга у Црвенки. Плате ће у свакој бити 420 фр. а сав редовни трошак годишњи на издржаванѣ обе школе и плаћанѣ за кирију годишњѣ ће износити 1200 фр. Такође се у селу Марђити код Вршца о томе ради, да се Србљи од Романа одделе и да се чисто србска школа оснуе.

НАИМЕНОВАЊА УЧИТЕЛСКА. Ч. Консисторија Вршачка наименовала е, а в. кр. угарско Министарство просвете потврдило е на бр. 12347, Господина Авакума Траваня за учитеља мушке светоуспенске школе у Вршцу. Новонаименовани изучис е 4. гимн. разред у Сегедину, а препарандију у Сомбору, и проглашен е да е способан за учи-

теля основне школе с препоруком. Явили су се још : Михаило Стојановић и Филип Милутиновић.

Ч. Консисторија Будимска у оскудици довољних компетената наместила е привремено за учителѣ :

1. У Ловри, свршеног богословца госп. Гаврила Бољарића ;

2. У Калазу г. Марка Римског ;

3. У Србском Алмашу, Ђорџа Беченћа досадашићг Чипског заступника учительског, кои е учительски испит у Сомбору положио :

4. У Шиклошу, савршеног богослова г. Боголюба Топнарског ;

5. У Литоби, свршеног приправника Илију Савића, и

6. У Херцег-Суљошу савршеног приправника Јована Деспотовића.

Све ово одобрено е од в. Министарства просвете под бр. 11,540 и 12,555, с тим додатком, да се на концу школске године 1868. стечай разпише и ова места онда да се стално попуне.

Ч. Консисторија Темишварска наименовала е, а в. Министарство просвете под бр. 12,856 потврдило е за учителье у Србском Св. Петру, и то : г. Владимира Вуића за први, а г. Милоша Алексића за други разред. Вуић е свршио романску препарандију, био е учитель у Сараволи и положио е србски учительски испит год. 1865. — Алексић е свршио 4. гимн. разред у Сегедину, а препарандију у Сомбору и проглашен е да е способан за учителя у основной школи ; досада е био србски учитель у Парцу. Явили су се још. Светозар Миладиновић, Јован Жупунски, Сима Болманац и Сава Бугарски.

УПРАЗНЉНА УЧИТЕЛЬСКА МЕСТА. У Вел. Кикинди на предградској школи. Плата е : 520 фр. слободан стан и огрев.

У Гаду, плата 84 фр. 3 ланца ораће земљ, 1 ланац ливаде, $\frac{1}{4}$ л. баште, 30 пож. жита, 10 пож. кукуруза, и стан.

У Соки, плата 113 фр. 3 ланца земљ, 36 пож. жита, 3 хв. дрва и стан.

У Малом Бечкереку, плата 147 фор. 3 л. земљ, башта, 55 пож. жита, 10 хв. дрва и стан.

Учебни език у прва три места е србски а у четвртом србски и романски. — Молбенице за сва ова места поднети се имаю ч. консисторији Темишварској.

Јошт е упразнљно учительско место у селу Чалми у Срему. Молбенице се имаю на ч. Архиепископа. Консисторију поднети.

ЛЕКАРИ И ШКОЛСКЕ ЗГРАДЕ. Ово последнѣ доба обраћаю сви свестнији люди велику позорност на школске зграде. Особито се око овога заузимаю млађи лекари, те јавним говорима и предавањима учинили су на неброј места, да су ниске школске собе узвишене, узане и тесне разширене, мали прозори начинѣни су велики и удесни, са удесном вентилациом ; особито е урађено у томе, да су свуда постављене згодне скамје, те се сила манѣ виђа примера од кратковидности на деци, од погуривања, искривљена вртеначе, шкрофуле и осталих болештина, а од највеће е важности то, што се на њихову препоруку и заузимањ свуда дижу уз школске зграде игралишта за децу, и

свуда уводи гимнастика, о чему лекари највише настоје, и са чега ће им док остати слава и света успомена.

УЧИТЕЛЈИ И КЊИГЕ. У Бечу се склопило друштво грађана на ту цел, да набављају своим учитељима потребне књиге и листове ради бољег изражавања у учитељској струци. Жалосно, е да учитељи ни у престолници немају толико плате, да могу сами себи давати за изражавања нужна средства, али е међутим хвале и угледа вредно, да се свестних люди нашло, што гледе за злу оном ма и овим начином колико могу помогну.

КЊИЖЕБНИ ПОКЛОН. Племенита Госпођа Софија удова Ђремић поклонила е Старо-Бечейској Србској школској књижници приличан број разноврстних књига и тим се ова књижница знатно умножила. На овом лепом дару учитељски збор општине Бечейске госпођи дародатељки јавно захваљуе.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА. У Селу Госпођинци на Крстов дан, приликом сечења колача свечарског у едном дому, говорио е млади свештеник тамошњи Господин Иванић сакупљеном друштву при столу беседу о проналазку частнога крста. За време овога говора сви слушатељи пазили су и владала е међу њима велика тишина. Пошто свештеник беседу изговори прихвати реч учитељ г. Порфирије Бабић и позове друштво, да прилажу на фонд школскога Листа. Том приликом приложили су ови. ГГ. Иванић капелан 20. новч; Бабић учитељ 40 новч; Гавра Ђукић домаћин 1 фр; Тима Лазукић гост 10 н; Пая Путанов гост 10 новч. Скупљено е свега 1 фр. 80 новч. коју е суму уредништво овога Листа примило.

Јавна кореспонденција.

Г. Порфирију Бабићу учитељу у Госпођинци. Пролетос смо примили од вас 2 фр. 58 новч. а сад опет 4 фр. обое у име предплате на Лист Школски, по томе имате добрих 2 фр. 58 н, ков ће се у предплату за идућу годину урачунати.

Г. Димитриевићу учитељу у Брестовац. Школскога Листа о 1859; 1860 и 1861 нема више у подпуним бровима.

Обштини Мохолској. Ви сте примили Шк. Лист од 1 Јан. до 15 Окт. а бр. 18 вратили сте. Позивамо вас да одма платите иначе ћемо тужити. —

RS Докле сам могао издавао сам оба ова Листа, сад сам сву примљену предплату издао, а на дугу имам двапут и трипут више него што сам примио. Уљудно позивам све дужнике и овогодишњи и ланске, да се одуже, иначе ћу морати издавања Листа обуставити, док дугове неискупим, па ћу тек онда моћи све досадашњи предплатнике намирити. —

Уредник и издаваатељ Школ. Листа.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера.